

นวัตกรรมทางสังคมของจังหวัดชัยภูมิ

Social Innovations of Chaiyaphum Province

สุนันท์ สิปาย¹, นิรัตน์ โคตะ² และ สกาวเดือน ไชยสา³

Sunan Siphai¹, Nirrat Kota², and Sakawduan Chaiyasa³

^{1,2}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

³ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านคำบง

^{1,2}Faculty of Education, Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand

³Ban Kham Bong School, Thailand

¹E-mail: er2_sunan@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6847-1103>

²E-mail: noinin41@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8118-5064>

³E-mail: sakawduan2511@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8151-6831>

Received 06/01/2023

Revised 08/01/2023

Accepted 09/01/2023

บทคัดย่อ

นวัตกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สู่เป็นการสร้างสังคมแห่งความรู้และปัญญาตามแนวทางสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติเป็นกระบวนการของการสร้างสรรค์ร่วมกันระหว่างสมาชิกของหน่วยสังคมที่อยู่ร่วมกัน เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ ประดิษฐ์ และกำหนดข้อปฏิบัติในทางสังคมขึ้น การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานวัตกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของจังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ชุมชนในตำบลห้วยต้อน ตำบลฝาย ตำบลบ้านเล่า ตำบลนาเสียว ตำบลหนองนาแซง ตำบลในเมือง ตำบลห้วยบง ตำบลโพนทอง ตำบลลาดใหญ่ ตำบลท่าหินโงม จังหวัดชัยภูมิ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ชุมชนละ 3 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของคนแต่ละช่วงวัยคือ วัยเด็ก วัยรุ่น และผู้สูงอายุ 10 ชุมชน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 30 คน และผู้เชี่ยวชาญทางการจัดการศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่าชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จะมีศูนย์การเรียนรู้ วิสาหกิจชุมชนและมีปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชนและนวัตกรรมทางสังคมเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะมีความสอดคล้องการวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน หรือการประกอบอาชีพของชุมชน และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน นวัตกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของจังหวัดชัยภูมิ คือ การสร้างกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ การรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพ เช่น กลุ่มผลิตผ้าไหม กลุ่มจักสาร กลุ่มจักสารผู้พิการ กลุ่มตีมีด การแปรรูปอาหาร (ข้าวผงขงต้ม, ข้าวฮางอก) กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร

คำสำคัญ : นวัตกรรมทางสังคม; จังหวัดชัยภูมิ

Abstract

Social innovation to promote lifelong learning is the creation of a knowledgeable and intellectual society under the important guidelines of the national education plan. It is a process of co-creation between members of the social unit that coexists to cause learning, invention, and setting up of social practices. The purpose of this study was to study social innovations for promoting lifelong learning in Chaiyaphum Province. The samples were selected from the communities in the following subdistricts: Huai Ton Subdistrict, Na Fai Subdistrict, Ban Lao Subdistrict, Na Siao Subdistrict, Nong Na Saeng Subdistrict, Nai Mueang Subdistrict, Huai Bong Subdistrict, Phon Thong Subdistrict, Lat Yai Subdistrict, Tha Hin Ngom Subdistrict, Chaiyaphum Province. Three samples were selected by a purposive sampling method from each community. They were the representatives of people in each age range: children, adolescents, and older persons in 10 communities. So, there were 30 samples and 3 experts in educational management. A data collection instrument was the interview form on social innovations for promoting community lifelong learning. Data were collected through interviews. The findings revealed that in the target communities, there are learning centers, community enterprises, and local philosophers who are the sources of learning for people in the community. Also, the social innovations related to lifelong learning are consistent with the way of life or occupations of people in the community and the resources available in the community. Social innovations for promoting lifelong learning in Chaiyaphum Province include the formation of learning groups, and weaving group groups for developing professional skills, such as the silk production group, the weaving group of the handicapped, the knife-making group, the food processing group (powdered rice drinking, germinated Hang rice), the organic vegetable planting group and the herbal product group.

Keywords: Social Innovation; Chaiyaphum Province

บทนำ

ในยุคปัจจุบันเป็นยุคสมัยที่ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเตรียมคนให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งองค์กรทางการศึกษาคือองค์กรสำคัญที่จะเตรียมความพร้อมดังกล่าวให้สังคมโลกที่ต้องกลายเป็นสังคมความรู้ (Knowledge Society) หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) นั่นคือองค์กรทางการศึกษาจึงต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) จัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้แบบใหม่ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีใช้เพียงแค่ว่าได้รับความรู้ แต่ต้องปล่อยให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยี ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ปล่อยให้ผู้เรียนกล้าคิด รวมถึงผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (กัลยา ดิงศภิตย์, 2557 ; ไกรยส ภัทราวาท, 2559; วิจารย์ พานิช, 2555) เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทุกประเทศจึงมีการตื่นตัวและทำการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน และได้กลายเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองการเรียนรู้อย่างชัดเจนมากขึ้น สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 เน้นไปที่การสร้างคุณสมบัติสำคัญของบุคคลที่มีวิถีชีวิตสองคล้องกับวิถีแบบใหม่ คือมีความสามารถในการสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) (ปาน กิมปี, 2557) เช่นเดียวกับรัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ และได้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิตระดับชาติ โดยมีการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาผู้ใหญ่เป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน จึงมุ่งจัดการศึกษาพื้นฐานขั้นอ่านออกเขียนได้ให้แก่ผู้ใหญ่ และได้จัดการศึกษาสายสามัญระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา การศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในสาขาต่าง ๆ ในลักษณะของการศึกษาต่อเนื่อง การพัฒนากำลังคนในด้านเทคนิคและทักษะเกี่ยวกับอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของแต่ละคน ตลอดจนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต และกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยมีนวัตกรรมการศึกษาตลอดชีวิตอย่างหลากหลาย ในระดับชาติมีมาตรการทางกฎหมาย การเทียบความรู้และประสบการณ์ การจัดการศึกษาและฝึกอบรมโดยหน่วยงานของรัฐ และเอกชนต่าง ๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549)

สำหรับนวัตกรรมทางสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนที่ “ส่งผลต่อสังคม” และเป็นการสร้าง “สังคมที่เปลี่ยนไป” ผ่านกระบวนการความร่วมมือของคนในสังคมนั้น ๆ เอง และผ่านปฏิบัติการทางสังคมที่จะต้องมีความยืดหยุ่น เปิดกว้าง มีพลวัตในกระบวนการปฏิบัติที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและปฏิบัติทำซ้ำกระทั่งกลายเป็นกิจวัตรของคนในสังคม ก่อเกิดเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (social change) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่านวัตกรรมทางสังคม คือ สังคมที่ดำรงด้วยวิถีใหม่ เป็นสังคมที่ตอบสนองความต้องการของผู้คนและแก้ปัญหาในสังคมได้ดีกว่าวิธีการเก่าๆ ที่สำคัญคือเป็นนวัตกรรมที่มีผู้คนในสังคมเป็นพันธมิตรและประกอบหลัก เป็นกระบวนการของการสร้างสรรค์ร่วมกันระหว่างสมาชิกของหน่วยสังคมที่อยู่ร่วมกัน เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ ประดิษฐ์ และกำหนดข้อปฏิบัติในทางสังคมขึ้น เพื่อการอยู่ร่วมกัน และ/หรือ แก้ไขข้อขัดแย้ง ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติทางสังคมชุดใหม่ และในระหว่างกระบวนการนี้ทุกฝ่ายมีโอกาสนในการพัฒนาความ

.....

ชำนาญทางด้านการรับรู้ รับฟัง ความมีเหตุผล และการจัดการองค์กร และเป็นการปรับปรุงรูปแบบการจัดกิจกรรมและ การให้บริการเกิดจากแรงจูงใจในการดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้อาจอยู่ในรูปของการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีอยู่ก่อนหน้านี้แต่โดยรวมแล้วกิจกรรมเหล่านี้ล้วนมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสังคม ซึ่งแตกต่างจากนวัตกรรมทางธุรกิจที่เกิดขึ้นจากการต้องการเพิ่มมูลค่ากำไร หรือผลประโยชน์จากการประกอบกิจการ (Mulgan, 2007 ; Howaldt and Schwarz, 2010)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคมพบว่าสถานการณ์ด้านการศึกษากำลังเกี่ยวข้องกับทักษะการทำงานและการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากอดีตการเรียนรู้จะผูกติดอยู่กับประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ การดำเนินชีวิตอย่างสมถะ ไม่รับวัฒนธรรมภายนอก เข้ามาในชุมชน เมื่อเวลาเปลี่ยนไป ผู้คนเริ่มเข้าสู่การศึกษาที่เป็นระบบจากนโยบายภาครัฐที่เข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้ ซึ่งศักยภาพของคนในชุมชนจะมีพร้อมทั้งภูมิปัญญา ใจรักในการใฝ่เรียนใฝ่รู้ แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ และพร้อมจะเป็นแหล่งสนับสนุนให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน (จันทร์ศรี สิมสินธุ์, 2558) นวัตกรรมทางสังคมเป็นเครื่องมือสร้างความเปลี่ยนแปลงเห็นว่านวัตกรรมสังคมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ (ชานนท์ โกมลมาลย์, 2561) และจากการศึกษานวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสหภาพยุโรปของปิยากร หวังมหารพร (2552) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตประกอบด้วยปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

จังหวัดชัยภูมิตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตรงบริเวณใจกลางของประเทศมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง บริเวณตอนกลางของจังหวัดเป็นพื้นที่ราบ พื้นที่ครึ่งหนึ่งของจังหวัดเป็นป่าไม้และภูเขา นอกจากนั้นเป็นที่ราบสูง มีพื้นที่ป่าไม้และเทือกเขาตั้งเรียงรายจากทิศตะวันออกสู่ทิศตะวันตก ประกอบด้วยเทือกเขาสำคัญคือ ภูเขียว ภูแล่นคา และภูพังเหย ด้วยลักษณะดังกล่าวจึงทำให้พื้นที่จังหวัด ถูกแบ่งเป็น 2 ส่วน คือส่วนเหนือ มีอำเภอนองบัวแดง แก้งคร้อ บ้านแท่น เกษตรสมบูรณ์ ภูเขียว คอนสาร และภักดีชุมพล ส่วนใต้มีอำเภอมืองชัยภูมิ บ้านเขว้า จัตุรัส บำเหน็จณรงค์ เทพสถิต หนองบัวระเหว คอนสวรรค์ อำเภอนีนสง่า และกิ่งอำเภอบัวใหญ่ จากลักษณะของภูมิประเทศดังกล่าวส่งผลให้จังหวัดชัยภูมิมีความอุดมสมบูรณ์ในด้านทรัพยากรธรรมชาติรายได้ส่วนใหญ่ของจังหวัดชัยภูมิขึ้นอยู่กับภาคเกษตร อุตสาหกรรม การค้าปลีก แต่อย่างไรก็ตาม อาชีพของคนส่วนใหญ่ของจังหวัดคือการประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ การทำนาในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำชี การปลูกพืชไร่ต่าง ๆ เช่น อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และการปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นหลายชนิด สำหรับการปศุสัตว์ส่วนใหญ่จะเลี้ยงเพื่อบริโภคในครัวเรือน ดังนั้น รายได้ต่อหัวของจังหวัดชัยภูมิจึงค่อนข้างต่ำ หากคนในชุมชนมีการพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น การประกอบอาชีพที่มีความหลากหลายมากขึ้น การพัฒนาผลผลิตมีคุณภาพมากขึ้นจะส่งผลต่อรายได้ต่อหัวของจังหวัดชัยภูมิที่สูงขึ้นได้

จากความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความสำคัญของนวัตกรรมทางสังคมดังกล่าว ประกอบกับบริบทของจังหวัดชัยภูมิ ดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษานวัตกรรมในชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของจังหวัดชัยภูมิ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้สูงขึ้นและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษานวัตกรรมในชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของจังหวัดชัยภูมิ

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ชุมชนในตำบลห้วยต้อน ตำบลนาฝาย ตำบลบ้านเล้า ตำบลนาเสียว ตำบลหนองนาแซง ตำบลในเมือง ตำบลห้วยยาง ตำบลโพหนอง ตำบลลาดใหญ่ ตำบลท่าหินโงม จังหวัดชัยภูมิ

2. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

2.1. ศึกษาหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน

2.2. กำหนดรูปแบบของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ส่วนประกอบของแบบสัมภาษณ์มี 3 ส่วน ดังนี้

2.2.1 ส่วนแรก เป็นส่วนที่ใช้บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ เช่น ชื่อโครงการวิจัย

2.2.2 ส่วนที่สอง เป็นส่วนที่ใช้บันทึกข้อมูลส่วนตัวของผู้ถูกสัมภาษณ์ เช่น ชื่อ-สกุลของผู้สัมภาษณ์ วัน/เวลา/สถานที่ที่ใช้สัมภาษณ์

2.2.3 ส่วนที่สาม เป็นส่วนของข้อความถาม ที่จะเป็นคำตอบตามจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์เกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน

2.3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ออกแบบข้อความถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความครบถ้วนของคำถาม หรือความชัดเจนของภาษาที่ใช้ถาม โดยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.66-1.00

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาไปปรับเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.1 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร เกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.2. สัมภาษณ์ผู้แทนจากชุมชน ๆ ละ 3 คน ทั้ง 10 ชุมชน เกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Inductive) เพื่อสร้างข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้แทนจากชุมชน ๆ ละ 3 คน ทั้ง 10 ชุมชน ใช้วิธีการโดยการพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร เกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบกระจายอยู่หลายกระทรวง โดยมีกระทรวงหลักที่รับผิดชอบคือ กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกระทรวงอื่น ๆ รับผิดชอบการจัดการศึกษาโดยไม่ถือเป็นภารกิจหลัก ซึ่งในจังหวัดชัยภูมิ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก คือศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการศึกษาที่จัดให้แก่ผู้อยู่นอกระบบโรงเรียนทั้งหมด โดยครอบคลุมตั้งแต่เด็กก่อนวัยเรียน ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนซึ่งพลาดโอกาสจากการเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนด้วยเหตุผลและความจำเป็นต่าง ๆ ผู้ที่พ้นจากวัยเรียนไปแล้วแต่มีการศึกษาน้อยหรือพลาดโอกาสเข้าศึกษาเมื่อเคยอยู่ในวัยเรียน โดยเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพการงานแล้วหรือผู้ที่อยู่ในตลาดแรงงาน รวมถึงกลุ่มผู้สูงวัย ที่มีความยืดหยุ่นในเรื่องกฎ ระเบียบต่าง ๆ รับผู้เรียนไม่จำกัดเพศ อายุ พื้นฐานการศึกษา การประกอบอาชีพ ความถนัด ความสนใจ รวมถึงการมีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลาเรียน สถานที่เรียน ที่ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นที่สถานศึกษา ไม่ต้องจัดในเวลาราชการ กิจกรรมการเรียน มุ่งสนองความต้องการของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่น การศึกษานอกระบบมีหลายรูปแบบคือ 1) รูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุมตั้งแต่การสอนอ่าน เขียนเพื่อการอ่านออกเขียนได้ การศึกษาที่เทียบเท่าระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) การศึกษาทางด้านอาชีพ ซึ่งมีการจัดอบรมวิชาชีพทั้งระยะสั้นและระยะยาว ในหลากหลายสาขาอาชีพแบบมีประกาศนียบัตรและไม่มีประกาศนียบัตร 3) การให้ความรู้ทั่วไปที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันด้วยการอบรม นอกจากนี้ยังมีการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่เป็นการเรียนรู้จากสภาพการดำเนินชีวิตประจำวัน เรียนรู้จากการทำงาน จากสังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อม ครอบครัว เพื่อน โดยไม่ต้องเข้าเรียนหรือรับการศึกษาจากผู้สอนดังเช่นการศึกษานอกระบบ เช่น การเรียนรู้การดำเนินชีวิตและอาชีพจากครอบครัว เรียนรู้จากการสืบทอดจากบรรพบุรุษเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีหรือวัฒนธรรม หรือเรียนรู้จากสังคม ชุมชน เพื่อนหรือคนในครอบครัว

จากการสัมภาษณ์ผู้แทนจากชุมชนเกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคมเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า

1. ตำบลห้วยด่อน ปัจจุบันได้มีการทำโคกหนองนาโมเดล ในชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้ ศาลา SML, ศูนย์การเรียนรู้ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตั้งอยู่หมู่ 4 บ้านชีลองเหนือ (ตั้งอยู่ในตำบลห้วยด่อน) คนในชุมชนสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ประมาณ 100 คน แหล่งเรียนรู้นี้ ช่วยส่งเสริมรายได้และเพิ่มองค์ความรู้แก่คนในชุมชนได้
2. ตำบลนาฝาย มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ ศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียน กลุ่มทำขนมไทย สถานที่ อบต.นาฝาย / เปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่มวัยเข้าไปศึกษาได้ กลุ่มทำหม่า หมู่ 17 แยกข่อยระกา / เปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่มวัยเข้าไปศึกษาได้ กลุ่มทำเห็ดฟาง หมู่ 7 / เปิดโอกาสให้คนทุก

กลุ่มวัยเข้าไปศึกษาได้ ศูนย์การเรียนรู้ที่กล่าวมาช่วยส่งเสริมชุมชนในด้าน การส่งเสริมอาชีพ ด้านการศึกษา ความรู้การประกอบอาชีพ และการส่งเสริมรายได้

3. ตำบลบ้านเล่า มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ ศูนย์เรียนรู้หม่อนไหม ครบวงจร (ศูนย์เรียนรู้ใน ต. บ้านเล่า) ะหาดวิดน้ำ ซึ่งคนในชุมชนสามารถเข้าไปเรียนรู้ในการประกอบอาชีพ เกี่ยวกับผ้าไหมได้ตลอดเวลา แหล่งเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้ชาวบ้านได้อบรมและศึกษาในด้านหม่อนไหม และเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามาให้ความรู้ด้านการแปรรูปและความรู้ในด้านเศรษฐกิจของการทอผ้า

4. ตำบลนาเสียว มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนการทำปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยชีวภาพ) กลุ่มทอผ้าไหม (กลุ่มแม่บ้าน) การทำผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร ซึ่งคนในชุมชนสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ สามารถส่งเสริมให้คนในชุมชนได้เรียนรู้การทำปุ๋ยใช้เองในชุมชน และการทำผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรใช้ในครัวเรือนและจำหน่ายได้เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนได้

5. ตำบลหนองนาแซง มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คือ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ตำบลหนองนาแซง กลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (กลุ่มสตรี) ได้แก่ 1) กลุ่มทำกระเทียมเจียว หมู่ 2,8 2) กลุ่มทอดหนังไก่ หมู่ 2,8,11,13 3) กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด หมู่ 1,6 4) กลุ่มเพาะเห็ดบ้านกุดละโลม หมู่ 10 ซึ่งปัจจุบันทุกกลุ่มยังดำเนินการอยู่กลุ่ม ต่าง ๆ ที่มีทุกคนสามารถเข้าไปเรียนรู้เข้าไปร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มตามความสมัครใจของคนในชุมชนได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพ ด้านการศึกษา ความรู้ต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพ

6. ตำบลในเมือง มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คือ แหล่งเรียนของชุมชนอยู่ ณ ที่ทำการชุมชน เมื่อมีกิจกรรมหรือโครงการสามารถไปเรียนรู้ ณ เวลา นั้น เช่น กลุ่มอาชีพเครื่องปั้นดินเผา การเรียนรู้ในชุมชนเป็นการส่งเสริมอาชีพ และรับข่าวสารของในชุมชน อาชีพมีรายได้ต่อเนื่องเพิ่มรายรับลดรายจ่ายน้อยลง

7. ตำบลห้วยบง มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คือ ศูนย์เรียนรู้บ้านหินกอง หมู่ 6 กลุ่มหม่อนไหม บ้านหนองสระแบง เปิดโอกาสให้กับทุกคนได้เข้าไปเรียนรู้ เป็นการส่งเสริมอาชีพ, ความรู้ ต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพ รวมถึงการสร้างรายได้

8. ตำบลโพหนอง มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนคือคือวิสาหกิจชุมชนนาคแดง ตำบลโพหนอง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ แหล่งเรียนรู้การแปรรูปอาหาร (ข้าวผงขงต้ม, ข้าวฮางอก) กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มจักสารผู้พิการ กลุ่มตีมีด ผู้ที่สนใจสามารถเข้าไปศึกษาการตีมีดได้ทุกคน หนองใหญ่โมเดล ช่วยสร้างรายได้ใช้คนในตำบล และเป็นแหล่งท่องเที่ยว คนในชุมชนและคนนอกพื้นที่สามารถเข้าไปศึกษาเรียนรู้งานได้ แต่ในส่วนของหนองใหญ่โมเดลทาง อบต.จะให้เฉพาะคนในตำบลโพหนองเท่านั้นที่จะสามารถค้าขายได้ เพื่อเป็นการจำกัดให้คนในตำบลมีรายได้เต็มที่ แหล่งเรียนรู้นี้ ช่วยส่งเสริมการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ อนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน นอกจากนี้ตำบลโพหนองยังมีโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ 2 หมู่บ้าน ได้แก่

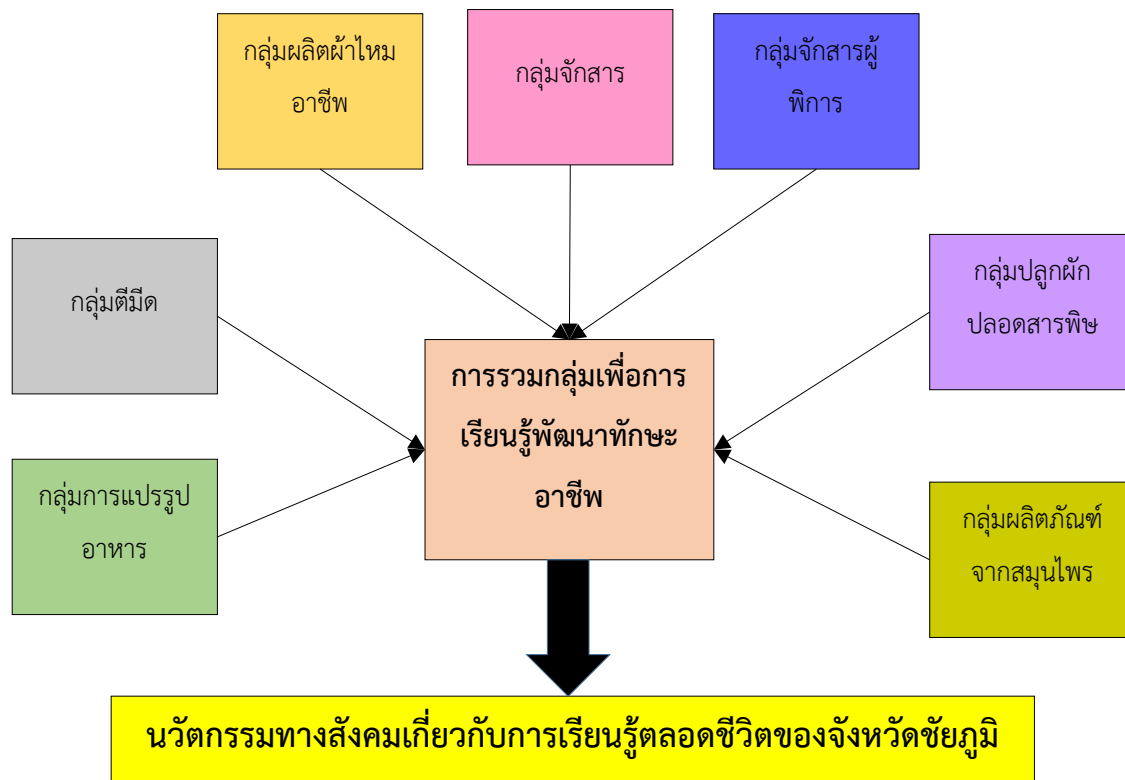
8.1. บ้านโพหนอง หมู่ 2,7และ12 สถานที่จัดกิจกรรม ศาลารวมใจหมู่บ้าน กลุ่มนี้จะเด่นเพราะมีแกนหลักเป็นข้าราชการวัยเกษียณเป็นตัวนำในการขับเคลื่อนกิจกรรม

8.2. บ้านหนองหญ้าร้างกา และทุกหมู่บ้านในตำบลแต่มีส่วนน้อยในการทำกิจกรรม

9. ตำบลลาดใหญ่ มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนคือ มีกลุ่มอาชีพผู้ใช้น้ำ ได้แก่ หมู่ 5,6,8 และหมู่ 10 กลุ่มเกษตร มีทุกหมู่บ้าน และ กลุ่มจักสาน หมู่ 7 บ้านดงบังน้อย รวมถึงมีศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

10. ตำบลท่าหินโงม มีแหล่งเรียนรู้คือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนท่าหินโงม โดยร่วมกันจัดกิจกรรมคลินิกแก้จน

ดังนั้นผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า การเรียนรู้ในชุมชนจะสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน หรือการประกอบอาชีพของชุมชน และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน จากสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากอดีตการเรียนรู้จะผูกติดอยู่กับ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่มีอยู่ดั้งเดิมของชุมชน การดำเนินชีวิตอยู่แบบเครือญาติ อยู่อย่างสมถะ คนสูงอายุในชุมชนส่วนใหญ่จะไม่รับเอาวัฒนธรรมภายนอกเข้ามาในชุมชน แต่เมื่อช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงไปกระแสโลกาภิวัตน์ ผู้คนเริ่มเข้าสู่การศึกษาที่เป็นระบบจากนโยบายภาครัฐที่เข้ามามีการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น เช่นมีโรงเรียนขยายโอกาส การเดินทางไปเรียนยังในเมืองมีความสะดวกสบายขึ้น คนในชุมชนจึงเลือกที่จะเข้าเรียนในระบบมากขึ้น แต่มีบางส่วนที่มีฐานะค่อนข้างยากจนจะเข้าเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ จะออกมาประกอบอาชีพที่ครอบครัวทำอยู่ เช่น ทำนา ทำไร่ แต่บางคนก็ออกจากกระบบโรงเรียนแล้วแต่ยังมีใจที่จะใฝ่รู้ใฝ่เรียน ก็จะไปศึกษาต่อในระบบการศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย หรือเข้าร่วมอบรมในการพัฒนาทักษะทางอาชีพ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือการเรียนต่อไม่ว่าจะเป็นในระบบหรือนอกระบบจำเป็นต้องใช้เงินมากบ้างน้อยบ้างขึ้นอยู่กับทางเลือกที่จะศึกษาต่อ ดังนั้นเมื่องบประมาณหมดลงทำให้ขาดการต่อเนื่องทางการศึกษา ขาดการพัฒนาต่อยอด คนในชุมชนจึงรอภาครัฐเข้ามาช่วยสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ซึ่งศักยภาพของคนในชุมชนมีพร้อมทั้งภูมิปัญญา ใจรักในการใฝ่เรียนใฝ่รู้ แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนพร้อมจะเป็นแหล่งสนับสนุนให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน ซึ่งนวัตกรรมชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับชุมชน คือการสร้างกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ การรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพ เช่น กลุ่มผลิตผ้าไหม กลุ่มจักสาน กลุ่มจักสานผู้พิการ กลุ่มตีมีด การแปรรูปอาหาร (ข้าวผงขงติ่ม, ข้าวฮางอก) กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มผลิตถัณฑ์จากสมุนไพร จากการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลได้ดังภาพประกอบ 1



แผนภาพที่ 1 นวัตกรรมทางสังคมเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของจังหวัดชัยภูมิ

จากแผนภาพประกอบ 1 นวัตกรรมทางสังคมเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของจังหวัดชัยภูมิ เกิดจากการรวมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้พัฒนาทักษะอาชีพ เช่น กลุ่มผลิตผ้าไหม กลุ่มจักสาร กลุ่มจักสารผู้พิการ กลุ่มตีมืด การแปรรูปอาหาร (ข้าวผงขงต้ม, ข้าวฮางอก) กลุ่มปลูผักปลอดสารพิษ กลุ่มผลิตภัณ์จากสมุนไพร

อภิปรายผล

นวัตกรรมในชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ พบว่าการเรียนรู้ในชุมชนจะสอดคล้องการวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน หรือการประกอบอาชีพของชุมชน และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน จากสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากอดีตการเรียนรู้จะผูกติดอยู่กับ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่มีอยู่ดั้งเดิมของชุมชน การดำเนินชีวิตอยู่แบบเครือญาติ อยู่อย่างสมถะ ดังนั้นนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงออกมาในลักษณะของนวัตกรรมชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับชุมชน คือการสร้างกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ การรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพ เช่น กลุ่มผลิตผ้าไหม กลุ่มจักสาร กลุ่มจักสารผู้พิการ กลุ่มตีมืด การแปรรูปอาหาร (ข้าวผงขงต้ม, ข้าวฮางอก) กลุ่มปลูผักปลอดสารพิษ กลุ่มผลิตภัณ์จากสมุนไพร สอดคล้องกับธีรวัฒน์ เหล่าสมบัติ (2560) ที่กล่าวว่า นวัตกรรมทางสังคม คือ สิ่งใหม่ที่สร้างขึ้นมาจากความคิดสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็น กระบวนการผลิตภัณฑ์ หรือ

รูปแบบการพัฒนาที่เป็นที่ยอมรับ เพื่อแก้ไขและตอบสนองต่อปัญหาทางสังคม นอกจากนี้ยังต้องสามารถที่จะแพร่กระจายไปยังสังคมอื่น ๆ ได้ โดยนวัตกรรมเพื่อสังคมจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 อย่าง คือ 1) มีความใหม่และตรงตามความต้องการของสังคม 2) เกิดขึ้นได้จริงและสามารถแพร่กระจายไปสู่สังคมได้และ 3) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Murray, Mulgan and Caulier-Grice (2008) ระบุว่ากระบวนการสร้างนวัตกรรมสังคมได้แก่ การเกิดแรงบันดาลใจและแรงขับเคลื่อนจากภายในที่เป็นพลังเชิงบวก มีการระดมความคิดเห็นในการเสนอทางออก การทดลองความคิด การทำให้อยู่ยืน การขยายผลให้เกิดในระดับที่กว้างขึ้น และ สร้างการเปลี่ยนแปลงระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อีร์คักดี อุนอาร์มณเลิศ และคณะ (2558) ศึกษาการพัฒนากระบวนการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง พบว่า ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านนวัตกรรม

จากผลการศึกษาพบว่า การเรียนรู้คนในชุมชนเลือกที่จะเข้าเรียนในระบบมากขึ้น แต่มีบางส่วนที่มีฐานะค่อนข้างยากจนจะเข้าเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ จะออกมาประกอบอาชีพที่ครอบครัวทำอยู่ เช่น ทำนาทำไร่ แต่บางคนก็ออกจากระบบโรงเรียนแล้วแต่ยังมีใจที่จะใฝ่รู้ใฝ่เรียน ก็จะเข้าไปศึกษาต่อในระบบการศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย หรือเข้าร่วมอบรมในการพัฒนาทักษะทางอาชีพ สอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนรู้ของประเทศไทยในปัจจุบันที่ครอบคลุมองค์ประกอบของการเรียนรู้ตลอดชีวิต กล่าวคือ มีทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2549). สอดคล้องกับแนวคิดของ อาชญญา รัตนอุบล (2554) ที่ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายครอบคลุมการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน และการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ตลอดจนการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยที่เกิดขึ้น ในสังคม เป็นการเรียนรู้ในระดับบุคคลที่ต้องการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับพิณสุดา สิริธรรังศรี (2553) ที่ได้กล่าวถึง ทิศทางการศึกษาของไทยในอนาคตช่วง 20 ปีข้างหน้า ว่าการศึกษาและการเรียนรู้ในอนาคตจะเป็นการศึกษาที่มุ่งไปที่ตัวบุคคลและการพัฒนาสติปัญญา การศึกษาจะเข้ามาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนและประเทศ จำเป็นต้องมีการตั้งรับก้าวให้ทัน และนำไปข้างหน้าเพื่อมีวิถีชีวิตอยู่อย่างรู้เท่าทันยั่งยืน สอดคล้องกับ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเข้ามามีบทบาทในการเป็นภูมิคุ้มกัน โดยมีแนวทางส่งเสริมคือกระตุ้นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้แสวงหาความรู้ก้าวทันกระแสโลกาภิวัตน์สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับคนไทยทุกคน ผนวกและส่งเสริมสื่อทุกรูปแบบเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ กลุ่มยุทธศาสตร์กำลังคนในระบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2563) ได้ทำการศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) เพื่อรองรับการพลิกแบบฉบับปล้นและวิกฤตการณ์โลก ผลการศึกษาพบว่า แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับอาชีพ (career-based education) การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ (National Credit Bank) การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น (Non-

degree) เน้นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงานและการเรียนรู้ และพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุรูปแบบใหม่ที่เน้นการเพิ่มทักษะ/เปลี่ยนทักษะ

นวัตกรรมในชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของทั้ง 10 ชุมชน เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนสอดคล้องกับบริบท วัฒนธรรมของแต่ละชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Howaldt and Schwarz (2010) ที่กล่าวว่า นวัตกรรมทางสังคม เป็นกระบวนการของการสร้างสรรค์ร่วมกันระหว่างสมาชิกของหน่วยสังคมที่อยู่ร่วมกัน เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ ประดิษฐ์ และกำหนดข้อปฏิบัติในทางสังคมขึ้น เพื่อการอยู่ร่วมกันและ/หรือ แก้ไขข้อขัดแย้ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นข้อปฏิบัติทางสังคมชุดใหม่ และในระหว่างกระบวนการนี้ทุกฝ่ายมีโอกาสในการพัฒนาความชำนาญทางด้านการรับรู้ รับฟัง ความมีเหตุผล และการจัดการองค์กร สอดคล้องกับ Phills (2008) ที่กล่าวว่า นวัตกรรมทางสังคมเป็น “กระบวนการ” ในการคิดค้น สนับสนุน และนำแนวคิดใหม่ๆ ไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่สังคมต้องการได้ โดยสรุปคือนวัตกรรมทางสังคมนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งประดิษฐ์แบบในเชิงอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการและการให้บริการทางสังคมได้ด้วย โดยยืนพื้นอยู่บนฐานของการ “คิดใหม่” เพื่อตอบโจทย์ของสังคมในแง่มุมต่าง ๆ สอดคล้องกับ Clayton. (2009) ได้สรุปว่า ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนเมื่อ เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ เห็นความเหมาะสม และความสนใจต่อกลุ่มหรือองค์กรนั้น ๆ เห็นว่ามีผลต่อชีวิตตนเองอย่างไร องค์กรนั้นให้การสนับสนุนอย่างไร การมีโอกาสได้รับความรู้เพิ่มขึ้นและรู้สึกสุขสบายในการอยู่ในกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชานนท์ โกมลมาลย์ (2561) ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมทางสังคมเป็นเครื่องมือสร้างความเปลี่ยนแปลงเห็นว่านวัตกรรมสังคมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้สนใจในการที่จะนำผลการวิจัยไปใช้หรือทำการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

นวัตกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของจังหวัดชัยภูมิในครั้งนี้เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะในการประกอบอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนแต่ละชุมชนที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการนำรูปแบบนวัตกรรมชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปใช้ ควรคำนึงถึงบริบทของชุมชน และมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ขึ้นอยู่กับบริบทหรือสถานการณ์ให้ช่วงเวลานั้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

นวัตกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของจังหวัดชัยภูมิ ทำการศึกษากับชุมชนในอำเภอเมืองจึงควรทำการศึกษา นวัตกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเปรียบเทียบของคนในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท

เอกสารอ้างอิง

ไกรยส ภัทราวาท. (2559). *เดินทางการศึกษาไทยอย่างไรให้ตอบโจทย์ Thailand Economy 4.0*.

Retrieved from:

<http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9590000069668>

กลุ่มยุทธศาสตร์กำลังคนในระบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). *รายงานการศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) เพื่อรองรับการพลิกแบบฉบับและวิฤตการณ์โลก*. สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ.

กัลยา ดิงศรัทย์. (2557). “เส้นทางสู่ศตวรรษที่ 2” การลัมนาทางวิชาการ เรื่อง ขอบแดนใหม่แห่งการเรียนรู้ การศึกษาระบบ 4.0 (*New Frontier of Learning : Education 4.0*). ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จันทร์ศรี สิมสินธุ์. (2558). *นวัตกรรมชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. ปริญญานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ชานนท์ โกมลมาลย์. (2561). นวัตกรรมทางสังคมเพื่อขับเคลื่อนสุขภาวะโดยการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 26 (1), 120-145.

ธีรวัฒน์ เหล่าสมบัติ. (2560). *นวัตกรรมเพื่อสังคม (Social Innovation)*. Retrieved from:

<https://social.nia.or.th/2019/article0001/>

ธีรศักดิ์ อุ่ณอารมณ์เลิศ และคณะ. (2558). การพัฒนารูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 7 (2), 79-92.

ปาน กิมปี. (2557). “การประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต”. ใน สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล (บก.). *การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต* (หน้า 121 - 143). กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมตำราและเอกสารทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยากร หวังมหารพ. (2552). *นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสหภาพยุโรป*. ศูนย์ยุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิณสุตา สิริธรรศรี. (2553). *ภาพการศึกษาไทยในอนาคต 10 -20 ปี*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :พิมพ์ดีการพิมพ์.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *การศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาการศึกษาไทยกับนานาชาติ : นวัตกรรมด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อยกระดับการศึกษาของแรงงานไทย*.

กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค.

.....
อาชัญญา รัตนอุบล. (2554). แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต. ใน ธีรภัฏลักษ์ณ์ ศรีมีชัย (บก.). *ความเป็นผู้นำทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Clayton, W., & Elasy, T. A. (2009). A review of the pathophysiology, classification, and treatment of foot ulcers in diabetic patients. *Feature Article*, 27 (2), 52-58

Howaldt, J., & Schwarz, M. (2010). *Social Innovation: Concepts, Research Fields and International Trends*. Dortmund: International Monitoring. Retrieved from: http://www.sfs.tudortmund.de/cms/Medienpool/small_publications/Doc_1289_IMO_Trendstudie_Howaldt_Schwarz_englische_Version.pdf

Mulgan, G., Tucker, S., Ali, R., & Sanders, B. (2007). *Social Innovation: What It Is, Why It Matters and How It Can be Accelerated*. Retrieved from: <https://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2012/10/Social-Innovation-what-it-is-why-it-matters-how-it-can-be-accelerated-March-2007.p>

Murray, R., Caulier-Grice, J., & Mulgan, G. (2008). *Generating Social Innovation: Setting an Agenda, Shaping Methods and Growing the Field*. Retrieved from: <https://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2012/10/The-Open-Book-of-Social-Innovationg.pdf>

Phills, D. M. (2008). Rediscovering Social Innovation. *Stanford Social Innovation Review*. 6 (4), 34-43. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/242511521_Rediscovering_Social_Innovation

วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (1) : มกราคม-กุมภาพันธ์ 2566.

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (1) : January-February 2023. ISSN: **2774-0374**

Website: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index> ; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.6>

[100]

Citation:



สุนันท์ สipay, นิลรัตน์ โคตะ และ สกาวเดือน ไชยสา. (2566). นวัตกรรมทางสังคมของจังหวัดชัยภูมิ. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (1), 87-100.
Siphai, S, Kota, N., & Chaiyasa, S., (2023). Social Innovations of Chaiyaphum Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (1), 87-100 ;
DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.6>